

Konferencja „Paulin, Nola i Śródziemnomorze” (10, 11, 17, 18 maja 2021, online)

Conference „Paulinus, Nola and Mediterranean” (May 10, 11, 17, 18, 2021, online)

Szczególny czas epidemii COVID-19 wymaga szczególnych środków również w nauce. W minionym roku odbyło się wiele międzynarodowych konferencji w formule online za pośrednictwem różnych platform. W tym miejscu chciałbym przywołać wyjątkową, ale i mało rozreklamowaną oraz poświęconą postaci tak naprawdę mało znanej wśród badaczy antyku chrześcijańskiego, konferencję, która odbywała się przez dwa tygodnie po dwa popołudnia w tygodniu. Konferencja była zatytułowana „Paolino, Nola e il Mediterraneo” (‘Paulin, Nola i Śródziemnomorze’), a jej prelegentami byli zasadniczo przedstawiciele włoskich ośrodków badawczych, ale wśród biernych uczestników można było dostrzec także osoby pochodzące z różnych krajów, w tym, jak piszący te słowa, z Polski. Organizatorami wirtualnego wydarzenia były Centro di Studi e Documentazione su Paolino di Nola oraz Dipartimento di Studi Umanistici dell’Università degli Studi di Napoli Federico II, we współpracy z Università degli Studi del Molise oraz Sezione San Tommaso na Pontificia Facoltà Teologica dell’Italia meridionale. Celem konferencji było ukazanie życia Paulina z Noli w jak najszerszym kontekście jego miasta, ale także całego śródziemnomorza, w którym żył i na które oddziaływał.

Konferencję online rozpoczęły wystąpienia oficjeli: ks. bp. Francesco Marino, biskupa Noli, prof. Gaetano Manfredi, ministra szkolnictwa wyższego i badań naukowych Republiki Włoskiej, prof. Matteo Lorito, rektora Università degli Studi di Napoli – Federico II, prof. Andrea Mazzucchi, dyrektora departamentu nauk humanistycznych na Università degli Studi di Napoli – Federico II. Następnie wykład wprowadzający, zatytułowany „Antonio V. Nazzaro e gli studi su Paolino”, poświęcony osobie prof. Antonio Nazzaro, zmarłego w 2020 roku znawcy osoby i dzieła Paulina z Noli, wygłosiła prof. Teresa Piscitelli – dyrektor Centro di Studi e Documentazione su Paolino di Nola.

Kolejne dni tej wyjątkowej konferencji składały się ze stałego porządku: wprowadzenie do tematyki przez prowadzącego panel, a następnie referaty, po których następowała dyskusja.

Pierwszego dnia (10 maja 2021) obrady koordynował prof. Carlo Ebanista (Università degli Studi del Molise) a wystąpienia przedstawił: Umberto Roberto (Università degli Studi di Napoli – Federico II) –

„L'Italia di Paolino: il vicariato suburbicario e il senato di Roma nei primi decenni del V secolo”, Marcello Rotili (Università degli Studi della Campania Luigi Vanvitelli) – „La navigazione nel Mediterraneo tra V e VI secolo”, Francesco Pacia (Università degli Studi di Salerno) – „Gli scambi di manoscritti nel Mediterraneo attraverso l'epistolario di Paolino”, Davide D'Avino (Istituto Superiore di Scienze Religiose – Duns Scoto) – „Niceta di Remesiana due volte pellegrino a Nola”.

Drugiego dnia wirtualnej konferencji (11 maja 2021) pierwszemu panelowi przewodniczył ks. abp. prof. Enrico dal Covolo (Przewodniczący Papieskiej Komisji Nauk Historycznych), a referaty wygłosili Stefania Filosi (Università degli Studi dell'Aquila) – „«Te animo geram»: Paolino e Ausonio”, Benedetto Clausi (Università della Calabria) – „Paolino e Gerolamo” oraz Marco Rizzi (Università Cattolica del Sacro Cuore di Milano) – „Paolino e Ambrogio”. Drugi panel koordynowała prof. Teresa Piscitelli (Università degli Studi di Napoli – Federico II) i wypełniony on został następującymi wystąpieniami: Maria Veronese (Università degli Studi di Padova) – „Pulsare... forem cordis tui». L'amicizia tra Paolino e Rufino”, Roberto Alciati (Università degli Studi di Firenze) – „Paolino e Sulpicio Severo”, ks. bp Domenico Sorrentino (Asyż) – „Teologia in Dialogo. Su alcuni spunti epistolari di Paolino e Agostino”.

Po tygodniowej przerwie odbył się trzeci dzień konferencji. 17 maja pracom przewodniczył prof. Benedetto Clausi (Università della Calabria), referaty zaś przedstawili: Michele Cutino (Université de Strasbourg) – „La vexata quaestio della paternità paoliniana della Laus in onore di Giovanni Battista”, Fabio Gasti (Università degli Studi di Pavia) – „Aspetti di stilizzazione poetica in Paolino di Nola e sua ricezione: il caso del carne 24”, Fabrizio Bordone (Università degli Studi di Pavia) – „Aspetti della ricezione e della fortuna di Paolino”, Giancarlo Lacerenza (Università degli Studi di Napoli L'Orientale) – „Il mondo ebraico fra Paolino e Agostino”, Isabella D'Auria (Università degli Studi di Napoli – Federico II) – „Il tema del digiuno in due poeti coevi del Mediterraneo tardoantico: Paolino e Prudenzius”, Roberto Della Rocca (Pontificia Facoltà Teologica dell'Italia Meridionale, Sezione S. Tommaso – Napoli) – „«Naves quae fluctibus mundi supernatant» (Paul.Nol. epist. 23,30). Vescovi nel Mediterraneo del V sec.: il modello di Paolino di Nola”.

Na ostatni dzień konferencji (18 maja 2021 roku) zaplanowano również jeden panel, któremu przewodniczył prof. Marcello Rotili (Università degli Studi della Campania Luigi Vanvitelli). Tego dnia swoje opracowania naukowe przedstawili: Gabriele Archetti (Università Cattolica

del Sacro Cuore di Milano) – „Paolino e l’esperienza monastica”, Mario Cesarano (Soprintendenza Archeologia, Belle Arti e Paesaggio per l’Area Metropolitana di Napoli) – „Nola nel tardoantico: testimonianze archeologiche”, Carlo Ebanista (Università degli Studi del Molise) – „«Fastigia longe adspectata instar magnae dant visibus/urbis» (carm. 18, 179-180). L’attività edilizia di Paolino di Nola nel santuario di San Felice”, Fabrizio Bisconti (Università degli Studi Roma Tre) – „Temi e contesti iconografici nell’orizzonte figurativo paleocristiano a Cimitile”, Federico Cantini (Università di Pisa) – „Le aristocrazie pagane al tempo di Paolino di Nola: il caso di Vettius Agorius Praetextatus tra storia, epigrafia e archeologia”. Całość tej dwutygodniowej, choć w rzeczywistości czterodniowej konferencji, podsumowała prof. Teresa Piscitelli.

Należy podkreślić, że była to pierwsza tego typu inicjatywa dotycząca środowiska, życia i działalności św. Paulina z Noli dostępna całemu światu, gdyż każdy zainteresowany mógł zarejestrować się i brać udział w tym wirtualnym wydarzeniu oraz że we włoskim środowisku naukowym wciąż badania nad Nolańczykiem cieszą się dużą popularnością, czego jednak nie można powiedzieć o reszcie naukowego świata. Z pewnością dużo większy oddźwięk miałyby konferencja z wystąpieniami w języku angielskim. Paulin jest bowiem postacią wartą zainteresowania i wciąż nieodkrytą w pełni, o czym świadczył fakt, że nigdy te spotkania online nie kończyły się o wyznaczonym czasie, ale dyskusje internetowe przedłużały się długo w wieczór. Pozostaje mieć nadzieję, że badania nad Paulinem z Noli przybiorą wymiar bardziej uniwersalny, a owoce tej interesującej i bogatej konferencji znajdą swą formę materialną w postaci publikacji.

Ks. Marcin Wysocki, Lublin – KUL